

Хізанов Олексій Дмитрович,
здобувач вищої освіти навчально-
наукового інституту поліцейської
діяльності Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
доцент кафедри теорії, історії
та філософії права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент
Власенко Валерій Павлович

ДОВІРА ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ОСНОВА ЛЕГІТИМНОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

Довіра до Національної поліції в умовах збройної агресії РФ давно перестала бути лише показником ставлення громадян до окремого правоохоронного органу. Під час воєнного стану вона прямо пов'язується з тим, чи сприймає людина державу як силу, яка реально здатна її захистити, допомогти, розслідувати злочин, евакуювати з небезпечної території, знайти зниклих і відновити мінімальний правовий порядок там, де цей порядок був зруйнований внаслідок бойових дій. Саме через поліцію для більшості людей держава постає не в загальних політичних рішеннях, а в щоденній дії. Коли поліцейський приїжджає на обстріл, документує воєнний злочин, вивозить дитину з прифронтового населеного пункту, приймає заяву про зниклого родича або допомагає людині, яка залишилася без житла, довіра до поліції переходить у довіру до самої держави [1, с. 222–223]. Якщо ж цього не відбувається, питання стосується вже не лише оцінки роботи окремого органу, а й легітимності державної влади в очах цивільного населення.

Правова основа такого підходу в українському законодавстві сформульована досить чітко. Закон України «Про Національну поліцію» визначає, що поліція служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а стаття 11 цього Закону прямо закріплює, що діяльність поліції здійснюється у тісній співпраці та взаємодії з населенням на засадах партнерства [2]. У цій же статті встановлено, що рівень довіри населення до поліції є

основним критерієм оцінки ефективності діяльності її органів і підрозділів. Уже з цього видно, що довіра в українській правовій моделі не подається як другорядна моральна ознака або як бажана риса поліцейської служби. Вона закріплена як критерій ефективності поліції, а отже і як одна з умов належного функціонування державної влади там, де ця влада діє через правоохоронний механізм.

Умови збройної агресії рф змінили і сам зміст довіри до поліції. У мирний період людина найчастіше пов'язувала її з безпекою на вулиці, реагуванням на правопорушення, швидкістю прибуття екіпажу чи ставленням поліцейського до громадянина. Під час воєнного стану до цього додалися зовсім інші речі: документування воєнних злочинів, евакуація цивільного населення, допомога постраждалим після обстрілів, розшук безвісти зниклих, охорона публічного порядку в умовах блекаутів, робота на звільнених територіях і в населених пунктах поблизу лінії фронту. Саме тому довіра до поліції у воєнний час формується не навколо загального уявлення про силу держави, а навколо того, чи бачить людина реальну присутність держави там, де для неї виникла найбільша загроза. Коли держава здатна через поліцію діяти в такій ситуації швидко, законно і зрозуміло для людини, легітимність влади значно зміцнюється через практику повсякденного захисту.

Офіційні дані Національної поліції України показують, що цей зв'язок між довірою, захистом людини і легітимністю держави має цілком практичний зміст. Адже Національною поліцією здійснюється досудове розслідування по тисячам кримінальних проваджень за фактами злочинів, учинених військовослужбовцями рф та їхніми пособниками, поліцейські постійно здійснюють заходи щодо евакуації людей з прифронтових територій України, що в цілому обумовлює тісну співпрацю, яку без довіри населення не побудуєш. Для людини, яка перебуває в зоні постійної небезпеки, саме такі дії і стають відповіддю на питання, чи присутня держава поруч не формально, а реально. Саме з цього складається довіра в умовах війни, бо вона виникає не після абстрактної оцінки інститутів, а після конкретної допомоги.

Соціологічні дані водночас показують, що довіра до поліції в умовах війни не є безумовною і сталою. За дослідженням Центру Разумкова, проведеним у листопаді 2025 року, Національній поліції довіряли 45,5 відсотка опитаних, а не довіряли 49 відсотків. Для

порівняння, у січні 2024 року поліції довіряли 58,4 відсотка, а не довіряли 33,1 відсотка [4]. Ці цифри важливі не самі по собі, а тому, що вони показують динаміку. Поліція залишається одним із ключових органів, через які держава безпосередньо взаємодіє з цивільним населенням у воєнний час, але сама наявність таких повноважень ще не гарантує автоматичної довіри. Коли довіра знижується, це свідчить не лише про оцінку роботи поліції, а й про те, що для частини населення зв'язок між владою, правом і безпекою починає сприйматися менш переконливо. Саме в цьому і полягає філософсько-правова сторона питання: легітимність держави тримається не лише на формальній законності, а й на визнанні громадянами того, що державна влада діє справедливо, законно і в їхніх інтересах.

На наше переконання проблема в цій темі полягає в тому, що закон уже визнав довіру населення основним критерієм оцінки ефективності поліції, але чинний порядок її оцінювання не враховує окремо умови воєнного стану, прифронтових територій, деокупованих громад і тих дій поліції, від яких у цей період безпосередньо залежить безпека цивільного населення. Порядок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 58 (втратила чинність), визначав загальний механізм проведення такої оцінки, але не виділяв окремо показники, які в умовах війни мають вирішальне значення для довіри до поліції. Новий же порядок та методологія оцінювання рівня довіри населення до державних органів, які забезпечують виконання завдань кримінального провадження [3], визначає концептуальні аспекти, але не конкретизує, які саме дані будуть враховуватись. У зв'язку з чим доцільно також враховувати дані про реагування на звернення цивільних після обстрілів, евакуацію вразливих осіб, пошук безвісти зниклих, документування воєнних злочинів, роботу на деокупованих територіях і взаємодію з населенням у районах постійної загрози. Зазначене дозволить вимірювати довіру до поліції не тільки в загальному вигляді, а й враховувати воєнний зміст діяльності. Саме тому під час проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції доцільно виділити окремим блоком питання, що властиві для територій, де люди живуть в умовах постійної воєнної загрози або пережили окупацію. У цьому блоці доцільно прямо визначити оцінку швидкості реагування на загрози для цивільного населення, доступності поліції для звернень,

якості взаємодії з потерпілими, інформування населення та фактичної допомоги людям у кризових ситуаціях.

Отже, довіра до Національної поліції в умовах збройної агресії рф є не лише соціологічним показником ставлення до правоохоронного органу, а однією з основ легітимності держави. Саме через поліцію людина в умовах війни щоденно бачить, чи здатна держава захищати життя, безпеку, право на допомогу і право на справедливе розслідування завданої шкоди. Закон України «Про Національну поліцію» вже визначив рівень довіри населення основним критерієм оцінки ефективності поліції, але сучасні умови показують, що у воєнних умовах цього недостатньо. Найбільш доцільним кроком, на нашу думку, є уточнення порядку оцінки рівня довіри до поліції шляхом запровадження окремих показників для прифронтових, деокупованих і постраждалих від війни територій.

Список використаних джерел

1. Софина І. Функціональне призначення Національної поліції в контексті прав людини: сучасні виклики // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Т. 3, № 91. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343670>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>

3. Про затвердження Порядку та методології оцінювання рівня довіри населення до державних органів, які забезпечують виконання завдань кримінального провадження : постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2026 р. № 394 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2026-%D0%BF#n12>

4. Assessment of the situation in the country, trust in social institutes, assessment of problems faced by the Ukrainian society (November, 2025) / Razumkov Centre. 20 Dec. 2025. URL: <https://razumkov.org.ua/en/research-areas/surveys/assessment-of-the-situation-in-the-country-trust-in-social-institutes-assessment-of-problems-faced-by-the-ukrainian-society-november-2025>